

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Людмила Константинова Костова, член на научно жури за
присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
Област на висшето образование – 2 Хуманитарни науки;
Професионално направление – 2.1 Филология;
докторска програма Англоезична литература (Американска
литература)

за дисертацията на Милена Ангелова Кацарска

**Парапозиции – предговарянето на преводна американска литература в
България 1948-1998 (Parapositions: Prefacing American Literature in
Bulgarian Translations 1948 -1998)**

Дисертантката Милена Ангелова Кацарска е сред изявените американисти в България и това се доказва от многобройните ѝ участия в национални и международни научни форуми, както и от немалкото ѝ авторитетни публикации. Представената от Кацарска дисертация е плод на дългогодишните ѝ занимания с проникването на американската и другите англоезични литератури в България. Трудът разглежда предговорите и послесловите към произведения на американската литература, които са били предоставени в превод на българската читателска публика в продължение на един относително дълъг исторически период, от 1948 до 1998 г. Сред приносите на дисертацията е опитът на нейната авторка да представи анализирания паратекстове като пространства с критически потенциал, които са част от развитието на американистиката в България, а също така са изиграли и известна роля в българското публично пространство.

Кацарска отдавна търси адекватна методология за описване на интеркултурното взаимодействие и в частност на различните форми на литературна и културна рецепция. Представеният труд доказва, че търсенето ѝ се е увенчало с успех. Тя подхожда към изследвания материал, като се обляга както на ред теоретични разработки за паратекстовете, така и на антроположки „прозрения“ и на актуални изследвания за проникването на англоезичните литератури в различни национални и регионални контексти. В труда ѝ

представянето на значими анекдоти – в духа на новия историзъм - се комбинира с трезв анализ на събития в политическия и културния живот. В този смисъл дисертацията е и много нужна добавка към натрупания вече фактологичен материал за историята на висшето образование в България.

Разбира се, изследваните от Кацарска контексти отиват отвъд сферата на висшето образование: само някои от авторите, които тя разглежда, са университетски преподаватели, но пък ред от представените в предговорите и послесловите проблеми – като например онези, които са свързани с понятието „раса“ - се обсъждат и в университетските аудитории. Интересен е проблемът за взаимодействието между специализирания вътрешноуниверситетски американистичен дискурс и изказаните в публичното пространство мнения, въплътени в предговорите и послесловите, разглеждани от Кацарска. Положително е, че дисертантката не представя паратекстовете просто като опростени варианти на написаното на академично ниво. Тя зачита – и отчита – относителната им автономност и осветлява ролята, която са изиграли в оформянето на българските представи за американската „другост“. Сред приносите на труда ѝ поставям и умението ѝ да отиде отвъд стереотипните възприятия за идеологическото противопоставяне между Изток и Запад през периода на Студената война.

Сред приносите на дисертантката е и обзорът на живота, академичната кариера и текстовете на Виктор Шаренков, когото тя правилно определя като „първия местен историк на американската литература в България“. Шаренков изиграва важна роля в институционализацията на американистиката в България. Фокусът върху неговата личност и прочитите му на отделни произведения на американски автори внася допълнителна *пъстрота* в общата картина на рецепцията на американската култура и литература в България. Като сравняваме написаното от него с онова, което е в битуващите в публичното пространство паратекстове, се уверяваме, че връзката между тях и академичната американистика далеч невинаги е била пряка. Авторите на предговорите и послесловите не основават непременно своите мнения върху възгледите на университетските преподаватели. Сред положителните страни на труда е и вниманието, което неговата авторка е отделила на значимите разминавания между някои форми на крайно идеологизиран академизъм и относително по-свободната атмосфера, характеризираща ред паратекстове.

Намирам, че представената дисертация е много нужно и навременно изследване, което запълва осезателни празноти както в проучването на институционализацията на отделните области на научно познание в България, така и на проникването на знания и преценки за чуждите култури и литератури в публичното пространство. Дисертацията е написана на отличен английски език и това е също сред нейните достойнства. Представеният автореферат адекватно отразява съдържанието на труда. Приложеният към него списък от публикации по темата на дисертацията говори за сериозното и отговорно отношение на дисертантката към обекта на научното ѝ изследване.

Като имам предвид всичко това, уверено препоръчвам на Милена Ангелова Кацарска да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование – 2. Хуманитарни науки; Професионално направление – 2.1 Филология; докторска програма Англогезична литература (Американска литература).

- В. Търново –
- 19.06. 2019 г.

/проф. д-р Людмила Костова/